

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Asia: WWF Suomen lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä ja siihen liittyviksi laeiksi

Viite: HE 147/2024 vp

6.11.2024

WWF kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta valiokunnalle ja esittää mielipiteenään seuraavaa:

Yleisiä huomioita

WWF katsoo, että laki on tarpeellinen. Voimassa oleva laki talousalueesta ei tarjoa riittävän selkeitä pelisääntöjä tuulivoiman tuotantoalueiden määrittämiseen sekä hyödyntämisehtojen määrittelyyn ja toimeenpanoon.

WWF korostaa, että merituulivoiman tuotantoalueet ovat laajoja ja tuulivoimaloiden käyttöikä on useita vuosikymmeniä. Tuulivoimaloilla on haitallisia luontovaikutuksia ja ne hankaloittavat tai jopa estävät merialueiden muuta käyttöä. Toisaalta sähkön tuotanto merituulivoimaloilla voi olla taloudellisesti erittäin kannattavaa liiketoimintaa. Siksi on hyvin tärkeää, että merialueiden käyttöoikeuden luovuttaminen yksityisille yrityksille tapahtuu yhteiskunnan kokonaisedun tarkastelun pohjalta.

WWF toteaa, että aluevesien käyttöoikeuden luovuttamisesta tuulivoiman tuottajille päättää Metsähallitus. WWF pitää valitettavana, että aluevesien ja talousvyöhykkeen merituulivoimahankkeissa sovellettaisiin erilaisia prosesseja ja niistä vastaisivat eri viranomaiset.

Hallitusohjelman mukaan merituulivoimatuotannon edistämisen keskeinen elementti on työ- ja elinkeinoministeriön roolin vahvistaminen. WWF:n haluaa sen sijaan korostaa ympäristöministeriön keskeistä roolia, sillä sähkön tuotanto merellä sijaitsevilla tuulivoimaloissa vaikuttaa voimakkaasti ainutlaatuisen merialueen luontoon ja alueen muuhun käyttöön. Näin ollen EU-direktiivin mukaisella merialuesuunnittelulla tulisi olla merituulivoimaloiden sijoittamisessa aivan keskeinen rooli.

WWF pitää ongelmallisena, ettei esityksen jakso 2 ”Nykytila ja sen arviointi” sisällä kuvausta EU:n meristrategiadirektiivistä 2008/56/EY sekä Kunming–Montrealin -sopimuksen ja EU:n biodiversiteettistrategian merten suojelutavoitteista.

HE:n vaikutusten arvioinnin luvussa 4.2.4 (sivut 31–35) todetaan ansiokkaasti, että tällä hetkellä Pohjanlahdelle suunniteltavien tuulivoimaloiden määrä on niin suuri, että niiden kumulatiivisten ympäristövaikutusten hallintaan on syytä kiinnittää huomiota. Ehdotettu uusi laki ei koskisi merikaapeleita, joita tarvitaan sähkön siirtämiseen merituulivoimaloista sähkön kantaverkkoon. WWF pitää valitettavana, ettei hallitus esitä

näihin yleisesti tiedostettuihin haasteisiin riittäviä ratkaisuja tässä HE:ssä. Hallitus ei esimerkiksi ole esittänyt toimia, joilla vedenalaista luontoa koskevan tiedon määrä ja laatu nostetaan riittävälle tasolle. WWF pitää välttämättömänä, että VELMU-ohjelman tuottamaa tietoa täydennettäisiin osana merialuesuunnitelman päivitystä. Vaikutusten arvioinnin perusteella hallitus ei ole lisäämässä valtion tutkimuslaitosten tai liikelaitosten määrärahoja vedenalaisen luonnon kartoittamiseen.

Monessa muussa maassa on jo toteutettu merituulivoiman tuotantoalueiden kilpailutuksia. WWF pitää hyvänä, että Suomi on voinut hyödyntää muiden maiden kokemuksia oman kilpailutusmallin kehittämisessä. Eri maiden välillä on merkittäviä eroja muun muassa siinä, voidaanko kilpailutuksia järjestää alueista, joita ei ole merialuesuunnittelussa varattu tuulivoiman tuotantoalueiksi.

HE:ssä esitetään arvioita siitä, että merituulivoimaloiden yhteyteen voisi rakentaa vedyn tuotantolaitoksia. WWF suhtautuu tässä vaiheessa hyvin varauksellisesti tähän skenaarioon korostaen, että sähkön siirtäminen mantereelle on paljon helpompaa kuin vedyn varastointi ja kuljettaminen.

Pykäläkohtaiset kommentit

2 § Talousvyöhykkeen merituulivoima-alue

WWF ei hyväksy hallituksen esitystä siitä, että valtioneuvosto voisi kilpailutukseen valita myös alueita, jotka eivät ole merialuesuunnitelmassa varattu sähköntuotantoalueiksi. Pykälän perusteluissa todetaan, että merialuesuunnitelma ei ole sitova, mutta WWF:n mielestä suunnitelman sitovuutta tulisi vahvistaa nimenomaan nyt, merituulivoimalainsäädännön laatimisen yhteydessä. Olisi myös syytä korostaa, että alueidenvalinnassa ympäristötekijöiden huomioon tulisi kattaa meren hyvän tilan saavuttamisen arviointi.

WWF pitää pykälän perusteluissa mainittua listaa tahoista, joilta valtioneuvoston tulee pyytää lausuntoja, liian suppeana. WWF:n mielestä perusteluihin tulee lisätä ainakin Suomen ympäristökeskus ja Geologian tutkimuskeskus.

5 § Kilpailutuksen laadulliset kriteerit

Lakiehdotuksen 5 §:n mukaan kilpailutuksen laadullisista kriteereistä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. WWF katsoo, että kilpailutusmalli on asialliselta merkitykseltään niin keskeinen, ettei sitä voida ratkaista asetuksen tasolla. WWF:n mielestä asian käsittely eduskunnassa tulisi keskeyttää, kunnes asetusluonnokset ovat valmiit.

Lakiehdotuksessa ei ole määritelty eri kriteerien painoarvoa. Tästäkin olisi WWF:n mielestä säädettävä lain tasolla. Laadullisten tekijöiden painoarvon tulee olla vähintään 60 % ja laadullisten kriteerien kesken tulisi vahvasti painottaa hankkeen ympäristövaikutusten pienentämistä. Laadullisten kriteerien valmistelemisen tulee perustua tutkittuun tietoon ja asiantuntemukseen meriluonnosta, ja niiden

valmistelemiseen tulee osallistaa laajasti eri tutkimusorganisaatioiden edustajia. Kriteerien tulee olla läpinäkyviä, selkeitä ja mitattavia ja niitä pitää pystyä objektiivisesti tulkitsemaan ja arvioimaan.

3 luku Hyödyntämislupa

WWF korostaa 15 § 4 kohdan merkitystä ympäristövaikutusten hallinnassa. Pykälän perusteluihin olisi syytä lisätä kohta, jossa avattaisiin sitä, miten toimitaan tilanteessa, jossa kilpailutuksen jälkeen on ilmennyt merkittäviä puutteita toiminnanharjoittajan ilmoittamissa tiedoissa. Perusteluihin olisi syytä kirjata muun muassa ympäristöviranomaisten vastuusta tarkistaa kilpailutuksen voittaneen tarjouksen tietoja.

Lausuntokierroksen jälkeisessä HE:n viimeistelyssä on pidennetty aikaa, jonka puitteissa kilpailutuksen voittajan tulee hakea hyödyntämislupaa (16 §). Määräaika on pidennetty kolmesta kuukaudesta neljään kuukauteen. WWF pitää muutosta kannatettavana.

WWF korostaa 17 § 2 kohdan tärkeyttä. Kilpailutuksen laadullisia kriteerejä ei saa heikentää määriteltäessä hyödyntämisluvan ehtoja.

§ 20 Hyödyntämismaksu

WWF kannattaa HE:n ehdotusta siitä, että kilpailutuksessa tuotettua hintaa aletaan maksaa vasta sähköntuotannon käynnistyttyä.

Kunnioittavasti,

Maailman Luonnon Säätiö (WWF)
Suomen Rahasto, sr

Elina Erkkilä
Suojelujohtaja

Bernt Nordman
Ilmasto-ohjelman johtaja